

УДК 37.091.212 (73)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-95-2-57-68>

УСПІШНІСТЬ ЯК ДУХОВНО-КУЛЬТУРНА ЦІННІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

О. І. Козьменко

ORCID 0000-0002-7063-2324

У статті розглядається питання успішності як духовно-культурної цінності вищої освіти Сполучених штатів Америки. Вища освіта, особливо гуманітарна, сприяє формуванню особистості, її духовному й інтелектуальному розвитку. Зв'язок вищої освіти й успішності доведено численними дослідженнями американських освітян. Знання, уміння та навички, здобуті під час навчання у ЗВО надають можливість особистісної та кар'єрної самореалізації, але успішність передбачає наявність таких якостей, як мудрість, працьовитість, чесність, порядність, відповідальність. Це складає основу духовності, яка формується під впливом гуманітарних наук і культури. У статті наводяться дослідження, які підкреслюють роль літератури у формуванні цінностей і успіху. Мистецтво в будь-яких формах виконує місію формування духовної культури, ціннісних орієнтирів суспільства. Дослідження останніх років демонструють занепокоєність американських науковців занепадом «культурного капіталу», який, на думку П. Бурдьє, має впливати на успішність особистості. Зниження культурного рівня американців спричинено багатьма чинниками, але емпірично доведено, що вища освіта сприяє культурній соціалізації. Експериментальні дослідження довели вплив різних видів мистецтв на формування почуттів, які сприяють успішності індивіда. Поняття «позитивне мистецтво» в дослідженні Т. Ломаса охоплює чотири напрями: візуальне мистецтво, музика, література, драматургія, і, на думку науковця, має позитивний вплив на духовний розвиток і успіх людини. Деякі дослідження демонструють кореляційний зв'язок мистецтв із формуванням позитивних психологічних характеристик завдяки чотирьом механізмам впливу на свідомість індивіду. Отже, вища освіта сприяє не тільки успішності особи в реалізації кар'єрних можливостей, але й, завдяки впливу гуманітарних наук і мистецтва, формує духовні якості особистості.

Ключові слова: успішність, вища освіта США, духовність, гуманітарна освіта, культура, мистецтво.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Успішність людини не є тим, чим люди наділені від народження, спадковою характеристикою, вона, навпаки, формується під впливом соціального середовища. Прагнення до особистої досконалості є, по суті, активним шляхом пошуку зовнішніх ресурсів для того, щоби спочатку з'ясувати, хто ти такий, а потім розібратися, як найкраще реалізувати особисті можливості (Ryff, 2018). Багато з того, що потрібно в цьому процесі, здобувається під час навчання й не лише в дитинстві, але й у юності, й у дорослому житті. На думку академіка Г. Шевченко, «головна мета освіти полягає у формуванні високогуманних, висококультурних, високодуховних людей з високим рівнем ціннісної свідомості і різносторонніх знань, з вмінням глибоко розуміти і мислити, пізнавати самого себе з метою розвитку своєї неповторної індивідуальності, всіляко прагнути розвитку найвищих устремлень» (Шевченко, 2017, с. 369).

Ще однією перевагою якісної вищої освіти для багатьох є отримання натхнення продовжувати навчання упродовж усього життя. Вища освіта дозволяє сприяти особистому зростанню та самореалізації, а освітній досвід у галузі гуманітарних наук, у більшій мірі, сприяє вихованню почуттів, які надихають людину цінити й любити мистецтво й гуманізм взагалі. Культура та мистецтво створюють основу для формування цінностей, досягнення повноцінного, осмисленого життя, побудови доброго й справедливого суспільства. «Опановуючи культуру людства, особистість стає причетною до загальнолюдських культурних цінностей і в той же час має можливість ідентифікувати себе з національною культурою. Водночас культура включає в себе і «основи життя» – всебічну художню освіту, всебічну художню освіченість людей, що проживають в людському суспільстві» (Шевченко, 2012 с. 245).

Відомо, що існує безперечний зв'язок між вищою освітою та успішністю. Одна з інтерпретацій цього зв'язку полягає в тому, що процес навчання і виховання сприяє багатьом аспектам успішності, наприклад, формує здатність керувати власним життям (компетентність в управлінні довкіллям), допомагає реалізувати свої таланти та можливості (особистісне зростання) та ставити й досягати цілі (мета в житті). Інший варіант інтерпретації полягає в тому, що люди з високим рівнем цих показників (тобто цілеспрямованості, особистісного зростання та компетентності в управлінні довкіллям) можуть з більшою наполегливістю здобувати вищу освіту – тобто успішність впливає на досягнення освіти. Обидві інтерпретації здаються правдоподібними, що дозволяє припустити, що вища освіта та успішність взаємно пов'язані. Тим не менш, є вагомі

підстави вважати, що переважаючий напрям впливу є першим: а саме те, що здобуття освіти сприяє важливим досягненням індивідуальної майстерності та самореалізації. Знання, здобуті під час навчання, не лише забезпечують доступ до більших матеріальних ресурсів (доходів) та можливостей (кар'єрні пропозиції), але й, ймовірно, розвивають навички, стратегії та уявлення, необхідні для подолання труднощів та перешкод у житті (Ryff, 2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Розгляд проблеми успішності в різних контекстах привертало увагу таких американських науковців, як О. Астін, Дж. Вайнер, А. Венезі, Дж. Ку, Дж. МакНілі, А. Парнел, Л. Редік, Т. Л. Стрейхорн, В. Тінто, Дж. Финни та ін. До питань визначення духовно-культурних цінностей вищої освіти зверталися як вітчизняні (З. Залевська, Л. Іванкіна, Н. Юрдакі, Є. Костик, В. Огнев'юк, М. Роганова, Г. Шевченко та багато інших), так і американські дослідники (Дж. Дьюї, М. Едмундсон, М. Нусбаум, К. Ріфф, А. Россі та ін.) Дослідження впливу гуманітарних наук та мистецтва на підготовку успішної людини у своїх роботах представили А. Браун, П. Бурдье, П. Дімаджіо, М. Кейт, Т. Ломас, Дж. Новак-Леонард, Дж. Павельський, К. Ріфф, М. Рот, В. Сьюелл, Х. Смол, Л. Тей, Д. Харвард та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Як було зазначено в статті відомого науковця Галини Шевченко, «найважливішими духовними цінностями суспільства є культура, наука, освіта та виховання, які підносять людину на вищий щабель її життєдіяльності, сприяють формуванню ціннісного світогляду» (Шевченко, 2017, с. 368). Дізнавшись більше про специфіку вищої освіти, особливо гуманітарної, тобто такої, що багата знаннями з історії, літератури, філософії та мистецтва, можна сприяти уявленням про те, що таке успішність, як досягти її окремій особі або суспільству взагалі. Аристотель визначав благополуччя як «діяльність душі відповідно до чесноти». Успішність є інтегрованим до такого «добробуту з душею» (Ryff, 2018), ставлення до життя, яке охоплює виконання певних моральних зобов'язань, як перед собою, так і навколишнім світом (сім'єю, громадою, суспільством). Ключовим питанням є те, чи вища освіта сприяє вихованню освічених громадян, які ведуть цілеспрямоване та соціально-активне життя, що включає інвестування бажання, часу та талантів змінювати себе і світ на краще.

Мета статті – дослідити поняття успішності як компонента духовно-культурної цінності вищої освіти США, визначити роль гуманітарних наук і мистецтва у формуванні духовності особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Ідея про важливість освіти і її вплив на успішність не є новою. Відомо, що повноцінно функціонуючі, розвинуті країни й суспільства потребують громадян, які не лише здобули технічні навички та знання. На сучасному етапі це призводить до виконання лише продуктивної ролі в економіці держави й не гарантує успіху в житті. Проте, освіта, особливо гуманітарна, надає особі можливість духовного розвитку під впливом мистецтв та наук. «Саме гуманітарна освіта володіє значним потенціалом трансляції духовних цінностей, формування духовної культури і ціннісного відношення до духовної сфери особистості і суспільства» (Шевченко, 2017, с.369). Американська дослідниця Хелен Смол у книзі «Цінність гуманітарних наук» (2013) нагадує про важливість гуманітарної освіти в прагматичному суспільстві, її роль у формуванні особистості (Small, 2013). Дослідниця зазначає, що, гуманітарні науки висвітлюють смислотворчу діяльність культури й під час цього наголошують на цінності суб'єктивності людини. Гуманітарні науки зберігають та удосконалюють культуру, чим надають суспільству велику користь. На думку автора, гуманітарні науки роблять суттєвий внесок у щастя людини й сприяють підтримці та здоровому функціонуванню демократії. Гуманітарні науки також мають внутрішню цінність – вони є самі по собі дуже значущими (Small, 2013). Дійсно, формування цінностей є вкрай важливим етапом на шляху до успіху.

У книзі «Я та душа: захист ідеалів» (2015) Марк Едмундсон зауважує, що наша все більш матеріалістична, скептична культура втратила зв'язок із цінностями (ідеалами), життєво необхідними людській душі. Він пропонує три великі ідеали – мужність, сприйняття Бога та співчуття. За допомогою великих літературних творів та супровідних аргументів, автор доводить, чому саме ці цінності (ідеали) мають велике значення для сучасного життя. Його заклик повернутися до духовних цінностей через гуманітарну освіту й завдяки їй досягти гармонії та успіху. На думку професора, вивчення літератури пропонує новий або кращий спосіб розуміння себе та інших людей, вказує на альтернативні шляхи для кращого життя. Аналіз літературних творів сприяє розвитку творчості, допомагає визначити життєво важливі цінності й втілювати їх у власне життя. Важливість читання автор відстоює у більш ранній книзі «Навіщо читати?» (Edmundson, 2004). Критикуючи загальновідому думку, що головна місія гуманітарної освіти – розвиток критичного мислення, Едмундсон вважає, що гуманітарна освіта є викладанням «роз'єднання інтелекту та почуттів» (Edmundson, 2004, с. 45). Тут він посилається на Фрідріха Шиллера, який вважав, що справжня освіта повинна «злити розум і серце», а також

коментар Вебера про «спеціалістів без духу, сенсуалістів без серця», і нарешті, на думку Гете, що «легко бути блискучим, коли ти ні в що не віриш» (Edmundson, 2004, с. 45–46). Отже, гуманізм для Едмундсона – це віра, що можна використовувати літературу як «видатний засіб для формування життя» (Edmundson, 2004, с. 86). Саме тут він висловлює явну стурбованість процесом становлення людини, її добробуту і процвітання. Основна його ідея полягає в тому, що таке благополуччя й успіх можна добре підтримувати завдяки впливу поезії, мистецтва та літератури, «всі божества проживають в індивідуальному людському серці» (Edmundson, 2004, с. 89). Така усвідомленість не гарантує щастя і успіх. «Ми можемо шукати життєво важливі цінності в будь-яких місцях. Та чи інша особа може знайти їх у живописі, музиці, скульптурі, в мистецтві виготовлення меблів або садівництві» (Edmundson, 2004, с. 111). Крім того, немає єдиного шляху, єдиної людської правди про хороше життя, навпаки, є багато правдивих і незмінних шляхів. Здобуваючи вищу освіту, вивчаючи гуманітарні науки, людина збагачується мудрістю попередніх поколінь, духовно зростає. «Мова не про те, щоби народитися знову, а про те, щоби вирости вдруге, на цей раз як педагог і провідник самому собі» (Edmundson, 2004, с. 122). Автор вважає, що «якщо Америка хоче і надалі вести і надихати весь світ, це відбудеться ... тому що тут, як ніде у світі, люди вільні реалізувати власні сподівання стати кращими – мудрішими, більш життєздатними, добрішими, вдумливішими, стати прикладами для наслідування власним дітям. І вони будуть такими, оскільки прагнуть цього» (Edmundson, 2004, с. 142). Значущість книги професора полягає в зображенні того, як гуманістична освіта може бути життєво важливою для реалізації найкращого, що є у кожному окремому житті. Вона про те, як за допомогою літератури надихнути молоде покоління на «повніше самопізнання, більш повне самовизначення, де самореалізація є головною метою не лише у матеріальній, а у духовній сфері» (Edmundson, 2004, с. 142). Це подорож до досягнення найбільшої мрії гуманізму, оскільки, на думку Г. Шевченко, «освіченість передбачає наявність в особистості високого рівня духовності як «практики найвищих людських добродійностей», формування усвідомленості необхідності духовної самореалізації» (Шевченко, 2017, с. 369).

Згідно з теорією французького соціолога П'єра Бурдьє (Bourdieu & Passeron, 1977), освіта, формальні знання, навички, уміння, культурні традиції, естетичний смак, поведінкові особливості можуть розглядатися як «культурний капітал» особи і може бути використаний для досягнення успіху. Основне положення теорії Бурдьє полягає в тому, що формальна вища освіта стала основним засобом визначення відмінностей соціальних

класів, на відміну від попередньої епохи, де ці відмінності визначалися матеріальним достатком. Культурний рівень індивіда залежить від соціального оточення, тому гідна культурна соціалізація приводить до успіху. Вважається, що це відбувається у такий спосіб: вступивши до початкової школи, учні з належною ранньою культурною соціалізацією демонструють певний прогрес у навчанні, а потім, завдяки своїм знанням вступають до престижних закладів вищої освіти, що в кінцевому підсумку призводить до підтвердження елітного статусу їхніх батьків (Bourdieu, & Passeron, 1977). У дослідженні американського вченого П. Дімаджіо «Культурний капітал і шкільний успіх: вплив культури на показники американських старшокласників» (1982) було з'ясовано, що мистецтво є найбільш широко визнаною формою культурної соціалізації як у Європі, так і в Америці, і згідно з теорією французького соціолога, успіх американських старшокласників (за показниками академічної успішності) залежить від рівня культури (DiMaggio, 1982). Отже, ще до вступу до ЗВО, можна визначити успішних студентів за показниками знайомства з культурою та мистецтвом.

У 2004 році було оприлюднено результати загального опитування 1982, 1992 та 2002 року, метою якого було оцінити, чи зменшилася роль мистецтва як «культурного капіталу» в США. Результати дослідження показали, що громадяни не вважають, що мистецтво занепадає як форма культурного капіталу в цілому, хоча є певні зміни. Наприклад, американці вважають, що класична музика й балет зазнали негативних змін, а також у мистецтві спостерігається поява нових тенденцій до більшого мультикультуралізму та інклюзивності (наприклад, збільшення кількості людей у мистецтві з афроамериканським походженням та поява візуального/пластичного мистецтва) (DiMaggio, & Mukhtar, 2004). Крім того, за ці двадцять років, американці зменшили відвідування масових розважальних заходів, історичних пам'яток, ярмарок ремесел, вистав музичних театрів, але не висококультурних заходів. Головною причиною такого спаду культурного капіталу останніми роками може бути широкий вибір домашніх розваг, які пропонує сучасна популярна культура: інтернет, телебачення, музична індустрія, кіно, соціальні мережі. Що стосується відвідувачів, то значно скоротилося відвідування молоддю, а ось участь у культурних заходах жіночого населення (особливо з вищою освітою) підвищилася. У дослідженні було з'ясовано, що найкращий соціодемографічний показник відвідування мистецьких заходів (концерти класичної музики, джазові виступи, опера, театр, балет, виставки, музеї, галереї, ярмарки, історичні пам'ятки, сучасні танці) продемонстрували школярі. Ці висновки підтверджують той факт, що в кожному з цих трьох

опитувань рівень участі в мистецтві був значно вищим для випускників коледжів, ніж для населення загалом. Той факт, що участь у культурних заходах із часом не стала однаковою для різних груп населення призводить до резюме: «як і в багатьох інших сферах життя США, схоже, що нерівність зросла за останні два десятиліття ХХ століття» (DiMaggio, & Mukhtar, 2004, с. 183). Але дані цього дослідження не відповідають на питання, якого роду вищу освіту здобули активні відвідувачі культурних заходів, тому з певною мірою не можна стверджувати, що тільки гуманітарна освіта формує любов до мистецтва. На думку П. Бурдьє, участь у мистецтві є прикладом поведінкового прийняття культурного капіталу й передвіщає успіх у навчанні, особливо в елітних закладах. Отже, участь у різних формах мистецтва може бути як попередником успіху в освіті, так і наслідком здобуття вищої освіти (Bourdieu, & Passeron, 1977).

Останнім часом з'явилися дослідження, спрямовані на те, щоби пов'язати участь у різних сферах мистецтва з різними аспектами успішності людини. Наприклад, Алан Браун та Дженіфер Новак-Леонард вивчали, як відвідування театральних вистав впливає і, можливо, змінює на краще людей (Brown, & Novak-Leonard, 2013). За допомогою певної шкали опитування до і після відвідування вистави (протягом 24 годин), вчені дослідили як люди бачать, чують і відчують мистецтво. Дані 58 театральних вистав у 18 американських театрах у 2010–2011 роках допомогли науковцям вдосконалили розуміння внутрішнього впливу театру за допомогою шести конструктивів (Brown, & Novak-Leonard, 2013). До них належать: захоплення (поглинання у виставу), інтелектуальна стимуляція (роздуми після вистави), емоційний резонанс (інтенсивність реакцій), духовна цінність (трансцендентні або надихаючі реакції), естетичне зростання (вплив на щось нове) та соціальний зв'язок (вплив на соціальне спілкування). Подальший пілотний проект Національного фонду мистецтв (the National Endowment for the Arts) сприяв зменшенню цих шести конструктивів до чотирьох ключових параметрів, які характеризують мистецтво як засіб почуття, засіб соціального зв'язку та поєднання, засіб естетичного розвитку і творчого стимулювання, засіб навчання та мислення. Ця дослідницька робота сприяла вдалій розробці конструктивів та відповідних вимірювань, також було доведено той факт, що розуміння впливу мистецтва на формування духовності особистості має важливе значення для змін в освітній політиці закладів вищої освіти, підкреслює суспільну цінність мистецтв. Ще однією позитивною особливістю цього дослідження є визнання того, що аудиторія не приходить на театральні вистави з порожніми відчуттями, а імовірно, приносить різноманітні особистісні характеристики, соціальні орієнтири, виховання та попередній

досвід мистецтва. Ці ідеї мають важливе значення для майбутніх напрямків дослідження. Два інших дослідження пропонують не емпіричні висновки, а концептуальні розробки для роздумів про те, як мистецтво може позитивно впливати на людину. Т. Ломас (2016) пропонує «позитивне мистецтво» як нову сферу, яка охоплюватиме теорію та практичні дослідження цінності мистецтва для успіху людини (Lomas, 2016). Розглядаються чотири основні форми мистецтва – візуальне мистецтво, музика, література, драматургія. В межах кожного розглядається п'ять можливих корисних результатів: виховання почуттів, збагачення досвіду, задовільнені естетичної потреби, розваги та формування зв'язків. Деякі з цих певних внутрішніх впливів збігаються з тими, які описані в роботі А. Брауна та Дж. Новак-Леонард (2013). Наприклад, обидві точки зору підкреслюють соціальні та естетичні компоненти, а також захоплення / збагачення досвіду / розваги. Однак очевидні також відмінності, такі як емоційний резонанс та духовна цінність (Браун та Новак-Леонард) проти виховання почуттів (Ломас). Нарешті, такі науковці, як Луї Тей, Джеймс Павельський та Мелісса Кейт у 2017 році запропонували ще одну концептуальну модель для вивчення ролі мистецтв та гуманітарних наук на успіх і процвітання людини (Tau, Pawelski, & Keith, 2017). Вони описують попередні дослідження, що пов'язують досвід музики, літератури, театру та танцю з позитивними психологічними результатами (позитивні емоції, моральне зростання, життєвий тонус, задоволеність життям) та з нервовою активністю й фізіологічними змінами. Описано чотири механізми, завдяки яким залучення до мистецтва та гуманітарних наук може призвести до позитивних наслідків. Вони включають: занурення (безпосередність залучення), включенність (психологічні процеси, що беруть участь у таких навичках, як самоефективність, регулювання емоцій, інтегративна складність, самостійність, спорідненість, компетентність); соціалізація (прийняття ролей та ідентичності в межах спільнот і культур); і рефлексивність (навмисні, когнітивно-емоційні процеси для розвитку, підсилення чи відмови від звичок, характеру, цінностей чи світогляду). На жаль, сфера застосування таких механізмів надто широка й не має емпірично підтверджених доказів.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, успішність як духовна реалізація, добробут особи та суспільства неможлива без вищої освіти. Гуманітарна освіта надає ціннісні орієнтири, а мистецтво є засобом формування особистості. Культурна цінність вищої освіти є предметом як теоретичних, так і емпіричних досліджень у США. Вплив мистецтва і гуманітарних наук на розвиток духовності людини є безперечним, а тому вкрай важливо «виховувати молодь у духовному просторі мистецтва і

культури. Власне культура і є сукупність смисложиттєвих цінностей, які сприяють комфортному проживанню людини в людському суспільстві» (Шевченко, 2017). Але проблема успішності потребує подальших розвідок. Перспективними є дослідження ролі освітнього досвіду як, можливо, ключового чинника у вихованні почуттів, інтелектуальному й духовному розвитку індивіда, як різні форми культури й мистецтва сприяють підготовці успішної людини в системі вищої освіти США, яким чином відбувається формування духовної сфери особистості в процесі досягнення успіху та ін.

Література

1. Шевченко Г. П. Проблеми духовності людини XXI століття. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2012. Вип. 5. С. 241-250. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2012_5_29 (дата звернення 14.04.2020).
2. Шевченко Г. П. Духовна безпека: духовна культура і духовні цінності сучасної людини. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. 3. С. 361-373. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_3_32 (дата звернення 14.04.2020).
3. Bourdieu P., & Passeron J. *Reproduction in education, society, and culture*. Beverly Hills, CA: Sage, 1977.
4. Brown A. S., Novak-Leonard J. L. Measuring the intrinsic impact of arts attendance. *Cultural Trends*. 2013. №22, 223-233. doi:10.1080/09548963.2013.81765
5. DiMaggio P. Cultural capital and school success: The impact of status culture participation on the grades of U.S. high school students. *American Sociological Review*. 1982. №47. 189-201.
6. DiMaggio P., Mukhtar T. Arts participation as cultural capital in the United States, 1982- 2002: Signs of decline? *Poetics*. 2004. №32. Pp. 169-194.
7. Edmundson M. *Self and soul: A defense of ideals*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2015.
8. Edmundson, M. (2004). *Why read?* New York, NY: Bloomsbury.
9. Lomas T. Positive art: Artistic expression and appreciation as an exemplary vehicle for flourishing. *Review of General Psychology*. 2016. №20. Pp. 171-182.
10. Ryff C. D. *Well-being with soul: Science in pursuit of human potential. Perspectives on Psychological Science*. 2018.
11. Small H. *The value of the humanities*. Oxford UK: Oxford University Press, 2013.
12. Tay L., Pawelski J. O., Keith M. G. The role of the arts and humanities in human flourishing: A conceptual model. *The Journal of Positive Psychology*. 2017. doi: 10.1080/17439760.2017.1279207

References

1. Shevchenko, G. P. (2012) Problemy dukhovnosti liudyny XXI stolittja [The problems of spirituality of a person of XXI century]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiya*,

- teoriya i praktyka*, 5, 241-250. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2012_5_29 (date of appeal: 14.04.2020) (ukr).
2. Shevchenko, G. P. (2017) Dukhovna bezpeka: dukhovna kuljtura i dukhovni cinnosti suchasnoji ljudyjny [Spiritual security: spiritual culture and spiritual values of modern person]. *Dukhovnistj osobystosti: metodologhija, teoriya i praktyka*, 3, 361-373. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_3_32_29 (date of appeal: 14.04.2020) (ukr).
 3. Bourdieu, P., & Passeron, J. (1977). *Reproduction in education, society, and culture*. Beverly Hills, CA: Sage (eng).
 4. Brown, A. S., & Novak-Leonard, J. L. (2013). Measuring the intrinsic impact of arts attendance. *Cultural Trends*, 22, 223-233. doi:10.1080/09548963.2013.817654 (eng).
 5. DiMaggio, P. (1982). Cultural capital and school success: The impact of status culture participation on the grades of U.S. high school students. *American Sociological Review*, 47, 189-201 (eng).
 6. DiMaggio, P., & Mukhtar, T. (2004). Arts participation as cultural capital in the United States, 1982- 2002: Signs of decline? *Poetics*, 32, 169-194 (eng).
 7. Edmundson, M. (2015). *Self and soul: A defense of ideals*. Cambridge, MA: Harvard University Press (eng).
 8. Edmundson, M. (2004). *Why read?* New York, N Y: Bloomsbury (eng).
 9. Lomas, T. (2016). Positive art: Artistic expression and appreciation as an exemplary vehicle for flourishing. *Review of General Psychology*, 20, 171-182 (eng).
 10. Ryff, C. D. (2018). Well-being with soul: Science in pursuit of human potential. *Perspectives on Psychological Science* (eng).
 11. Small, H. (2013). *The value of the humanities*. Oxford UK: Oxford University Press (eng).
 12. Tay, L., Pawelski, J. O., & Keith, M. G. (2017). The role of the arts and humanities in human flourishing: A conceptual model. *The Journal of Positive Psychology*. doi: 10.1080/17439760.2017.1279207 (eng).

УСПЕШНОСТЬ КАК ДУХОВНО-КУЛЬТУРНАЯ ЦЕННОСТЬ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ США

Е. И. Козьменко

В статье рассматривается вопрос успешности как духовно-культурной ценности высшего образования Соединенных Штатов Америки. Высшее образование, особенно гуманитарное, способствует формированию личности, ее духовному и интеллектуальному развитию. Связь высшего образования и успешности доказано многочисленными исследованиями американских педагогов. Знания, умения и навыки, полученные во время обучения в вузе, предоставляют возможность личностной и карьерной самореализации, но успешность предполагает наличие таких качеств, как мудрость, трудолюбие, честность, порядочность, ответственность. Это составляет основу духовности, формирующейся под влиянием гуманитарных наук и культуры.

В статье приводятся исследования, которые подчеркивают роль литературы в формировании ценностей и успеха. Искусство в любых формах выполняет миссию формирования духовной культуры, ценностных ориентиров общества.

Исследования последних лет показывают озабоченность американских ученых упадком «культурного капитала», который, по мнению П. Бурдьё, должен влиять на успешность личности. Снижение культурного уровня американцев вызвано многими факторами, но эмпирически доказано, что высшее образование способствует культурной социализации. Экспериментальные исследования показали влияние различных видов искусств на формирование чувств, которые способствуют успешности индивида. Понятие «положительное искусство» в исследовании Т. Ломас охватывает четыре направления: визуальное искусство, музыка, литература, драматургия, и, по мнению ученого, оказывает положительное влияние на духовное развитие и успех человека. Некоторые исследования показывают корреляционную связь искусств с формированием положительных психологических характеристик благодаря четырем механизмам воздействия на сознание индивида. Итак, высшее образование способствует не только успешности личности в реализации карьерных возможностей, но и, благодаря влиянию гуманитарных наук и искусства, формирует духовные качества личности.

Ключевые слова: успешность, высшее образование США, духовность, гуманитарное образование, культура, искусство.

SUCCESS AS A SPIRITUAL AND CULTURAL VALUE OF US HIGHER EDUCATION

O. I. Kozmenko

The article examines the issue of success as a spiritual and cultural value of higher education in the United States. Higher education, especially liberal, encourages the formation of the individual, his/her spiritual and intellectual development. Numerous studies of American educators have shown a link between higher education and success. The knowledge, skills and abilities acquired during training in the higher education establishments provide an opportunity for personal and career self-realization, but success presupposes the presence of such qualities as wisdom, diligence, honesty, decency, responsibility. This is the basis of spirituality, which is formed under the influence of the humanities and culture. The article presents researches that emphasize the role of literature in the formation of values and success. Art in any form fulfills the mission of forming a spiritual culture, the values of society. Recent studies have shown that American scholars concern about the decline of "cultural capital", which Bourdieu believes should affect a person's success. The decline in the cultural level of Americans is caused by many factors, but it is empirically proven that higher education enhances cultural socialization. Experimental studies have shown the influence of different arts on the formation of feelings that contribute to the success of the individual. The concept of

"positive art" in the study of T. Lomas covers four areas: visual arts, music, literature, drama, and, according to the scientist, has a positive impact on spiritual development and human success. Some studies show a correlation between the arts and the formation of positive psychological characteristics through four mechanisms of influence on the individual. Thus, higher education contributes not only to the success of a person in the realization of career opportunities, but also, due to the influence of the humanities and arts, forms the spiritual qualities of the individual.

Key words: *Success, higher education in the USA, spirituality, liberal education, culture, arts.*

Козьменко Олена Іванівна – докторантка кафедри педагогіки, к.пед.наук, доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: olena_kozmenko@ukr.net

Козьменко Елена Ивановна – докторантка кафедри педагогтики, кандидат педагогических наук, доцент кафедри иностранных языков и профессиональной коммуникации Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля (г. Северодонецк, Украина). E-mail: olena_kozmenko@ukr.net

Kozmenko Olena Ivanivna – Doctoral student of the Department of Pedagogy, Ph. D., Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Professional Communication of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: olena_kozmenko@ukr.net